herpy

PILGIFTFROSKER

Little Devil Poison Frog

Oophaga sylvatica

Oophaga sylvatica er en av de største pilgiftfroskene i slekten *Oophaga*: en dagaktiv skogbunnsfrosk på 3-4 cm fra regnskogene i Ecuador og Colombia, kjent for de mange fargeformene i oransje, rødt og gult på svart eller brun bunn og for den utholdende yngelpleien.

Familie: Dendrobatidae Tidligere navn: *Dendrobates sylvaticus*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**3-4 cm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**10-15 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Bakkelevende**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskap	**Ingen** Oppdrettede dyr. Viltfangede dyr kan beholde giften lenge
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**60 × 60 × 60 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**23-26 °C**
Temperatur, natt	**21-23 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vann	**Vannskål** dybde 1-2 cm
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetrollene bæres til vann**
Egglegging	**På bakken**
Kjønnsmoden	**18-24 mnd.**
Egg per legging	**4-20**
Klekking	**10-16 dager**
Larvetid	**75-90 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Ubefruktede egg fra hunnen**
Yngelpleie	**Vokter eggene, bærer rumpetrollene og fôrer rumpetrollene med egg**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
IUCN	**Nær truet (NT)**

Om arten

Oophaga sylvatica er en av de største artene i slekten *Oophaga*. Voksne dyr måler 3-4 cm fra snute til kloakk. Størrelsen varierer mellom bestandene, og hannene er i gjennomsnitt bare litt større enn hunnene. Huden er glatt, og tærne mangler svømmehud. Kjønnene kan ikke kjennes på fargen, og hannene røper seg først ved ropet.

Arten ble beskrevet av John W. Funkhouser i 1956 som *Dendrobates histrionicus sylvaticus* og står i eldre litteratur som *Dendrobates sylvaticus*. Artsnavnet *sylvatica* kommer av latin for skog og peker på leveområdet i regnskogen i lavlandet. Fargene varierer mye, med en grunnfarge fra mørkebrun til svart og tegninger i oransje, rødt eller gult, fra noen få store

flekker og bånd til et tett nettverk. Det finnes også former med hvite eller lyseblå flekker på rødbrun bunn. Hobbyen skiller mellom mange lokalitetsformer, for eksempel 'Santo Domingo', 'San Lorenzo', 'Lita' og 'Guanguí'. Genetiske undersøkelser regner dem alle som én art, men særlig de sørlige populasjonene i Colombia kan på sikt vise seg å romme flere arter. Stamtrær bygget på DNA peker på *Oophaga lehmanni* som nærmeste slektning og ikke på *Oophaga histrionica*, som arten tidligere ble regnet som en underart av.

I naturen er huden giftig. Giften består hovedsakelig av histrionicotoksiner, som frosken ikke lager selv, men tar opp fra maur og midd i føden. Huden fra én vill frosk rommer omtrent 360 µg giftstoff, nok til å drepe tre-fire mus ved injeksjon. Oppdrettede dyr som får fôrinsekter, får ikke giften og regnes som ugiftige. Hvor farlig huden er for mennesker ved berøring, er ikke dokumentert, så froskene bør ikke håndteres, og hendene må vaskes etter arbeid i terrariet.

Utbredelse og leveområde

Oophaga sylvatica lever i nordvestlige Ecuador og sørvestlige Colombia, langs stillehavssiden av Chocó-regionen. I Ecuador er arten funnet i provinsene Esmeraldas, Pichincha, Imbabura, Cotopaxi, Manabí, Santo Domingo de los Tsáchilas og Los Ríos. Typelokaliteten ligger ved Santo Domingo de los Colorados. I Colombia finnes den i departementene Nariño og Cauca.

Arten er sett fra havnivå opp til omtrent 1.000 m. Den er vanlig i Colombia, men er forsvunnet fra store deler av utbredelsesområdet i Ecuador, der skogene er ryddet. Elven Santiago i Ecuador deler de nordlige og sørlige bestandene i to genetiske linjer.

> **Naturlig utbredelse:** Ecuador og Colombia.

LEVEOMRÅDE

Oophaga sylvatica lever i fuktig regnskog i lavlandet og på de laveste fjellskråningene. Froskene sees inne i skogen, langs elvebredder og i vegetasjonen ved små bekker, og de tåler delvis ødelagt skog og plantasjer, særlig der det er fuktig. Der det ikke er bromelier, som ved veikanter og i sekundærskog, mangler ynglestedene, og arten finnes derfor mest i urørt skog.

Temperaturen på skogbunnen er jevn, omtrent 26-27 °C hele året, og døgnsvingningen er bare 2-5 °C. Hannene kaller fra omtrent kl. 6 til kl. 19 fra et sitteplass over bakken og holder seg i små territorier, mens hunnene ferdes over et mye større område og kan klatre betydelig høyere enn hannene. Når froskene hviler, gjemmer de seg under løv og døde grener. Føden består mest av små leddyr i løvlaget; maur utgjør 40-86 % av byttet, og resten er midd, spretthaler og insektlarver. Bromelier og heliconier brukes som yngleplanter.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

Stell

TERRARIET

Et terrarium på minst 60 × 60 × 60 cm (lengde, bredde, høyde) passer til ett par. Hannene er sterkt territorielle, og hunnene holder også revir og danner rangorden når det er mange dyr. I et terrarium på minst 120 cm i lengden kan en hann og to hunner unntaksvis gå sammen, men sammensetningen er unaturlig, gir stress og gir ikke flere unger, fordi hunnene ofte spiser hverandres egg.

Bruk et drenslag av ekspanderte leirkuler dekket av et nett, slik at bunnlaget ikke siver ned, og oppå det ugjødslet jord, kokosfiber eller sphagnum. Legg et tykt lag med tørre eike- eller bøkeblader øverst; det gir skjul og holder smådyr i live. Torvbiter, steiner og korkplater gir skjul og territoriegrenser, og levende planter som mose, klatreplanter og særlig flere middels store traktformede bromelier er nødvendige for avl, fordi hunnen bærer rumpetrollene dit. Ventilasjon foran og i toppen er viktig, slik at luften ikke blir stående stille. Nettet må ha så små masker at fôrinsektene ikke slipper ut.

Skråstilte filmbokser som kan holde litt vann, gir ekstra steder til egglegging og rumpetroll og kan flyttes uten å forstyrre dyrene. Gi ungene sitt eget terrarium når de er omdannet.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn Les mer: Oppdrett av rumpetroll

TEMPERATUR

Oophaga sylvatica kommer fra et lavland med nesten konstant varme, så temperaturen må holdes stabil: 23-26 °C om dagen og 21-23 °C om natten. Dagtemperaturen bør ikke over lengre tid være over 26 °C, og natten bør ikke komme under 21 °C. Kortvarig tåler dyrene opptil 29-30 °C og ned til 16-17 °C uten skade, men det skal være unntaket. En nattsenking på et par

grader er gunstig.

Varme frosker blir sløve og gjemmer seg, og stillestående, varm luft er farlig. Sørg for god ventilasjon, og unngå lamper som varmer et lite terrarium for mye. Arten har ingen vinterhvile i naturen og skal ikke ha en kjølig periode. Det er ikke behov for en varmeflekk.

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten holdes på 70-80 % i løpet av dagen og går mot 100 % tidlig om morgenen og sent om kvelden, slik som når tåke og regn driver inn over skogen. Ved middagstid kan den falle til omtrent 70 %. Et automatisk regnanlegg eller en ultralydtåkemaskin gjør det enkelt å holde fuktigheten uten daglig arbeid; ellers sprøytes terrariet kraftig hver dag, helst morgen og kveld.

Bruk bløtt vann: regnvann, osmosevann eller avklort springvann. Løvlaget og bunnlaget skal være fuktig, men ikke vannfylt, og luften må bevege seg, slik at det ikke dannes mugg. Blir det for tørt, blir froskene mindre aktive og trekker seg inn under løvet.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

VANN OG VANNKVALITET

En lav vannskål med 1-2 cm vann og en rampe av stein eller mose er nok til voksne dyr; froskene er dårlige svømmere, og vannet må høyst nå omtrent tre fjerdedeler av dyrets høyde når det står. Dybden er lånt fra en nær slektning. En vannskål er ikke nødvendig hvis luftfuktigheten er høy og løvlaget fuktig, men den gir et sted å drikke.

Bruk regnvann, osmosevann eller avklorert springvann, og skift vannet ofte, helst annenhver dag. Amfibier tar opp vann og stoffer gjennom huden, så såpe, rengjøringsmidler, krem og plantestellmidler må ikke komme i nærheten av terrariet. Skyll nyinnkjøpte planter grundig, fordi de kan være sprøytet.

LYS OG UVB

Lyset skal først og fremst passe til plantene. Lysstoffrør eller LED-lys på omtrent 6.500 K gir naturlige farger og god plantevekst; velg lyskilder med høy virkningsgrad og en reflektor. Det er ikke dokumentert behov for UVB hos arten, og det kommer bare lite direkte sollys ned på skogbunnen. D3-vitamin gis i stedet med tilskuddet på fôret. Vil du likevel gi UVB, er Ferguson-sone 1 det høyeste som gir mening, og det må være rikelig med skygge.

Hold en fast daglengde på 12 timer, som tilsvarer dagen i tropene.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

Voksne dyr tar de vanlige små fôrdyrene: spretthaler, små og store bananfluer, mikrosiklader, små voksmøllarver, støvlus, ovnskre og fint siktet engplankton. I naturen lever froskene mest av maur og midd og foretrekker derfor små byttedyr, også som voksne. Nyomvandlede unger er svært små og må ha spretthaler de første fire til seks ukene.

Voksne fôres annenhver dag, unger daglig. Støv fôret med et vitamin- og mineralpreparat for amfibier: fôret til voksne 1-2 ganger i uken, fôret til ungene daglig de første fire ukene. Spretthaler er vanskelige å støve, så fôr dem med preparatet i stedet. Bananfluer kan vitaminiseres med et flytende preparat før de gis til froskene.

Kosten må være allsidig. Hunner som bare får bananfluer, legger ingen eller dårlige fôregg og kan ikke oppfostre yngel; mange mislykkede forsøk på avl skyldes ensidig fôr. Engplankton og et variert utvalg av små insekter er et godt grunnlag. Gi fôret på små skåler som kan tas ut og rengjøres annenhver til tredje dag, slik at det ikke samler seg rester på bunnen. Spretthaler samler seg på biter av korkplate eller torv som er dryssa med litt tørrgjær. Hold egne kulturer av spretthaler og bananfluer, fordi det trengs store mengder.

ATFERD OG HÅNDTERING

Hannene er sterkt territorielle og roper fra morgen til kveld; ropet er kort og høyt, omtrent fem lyder i sekundet. Rivaliserende hanner roper i kapp, rykker frem og trekker seg tilbake og kan ende i bryting. Hunner forsvarer også en plass og danner rangorden når plassen er trang. Derfor holdes arten parvis.

Froskene er dagaktive og dristige når de er trygge, og ferdes åpent mellom løv og planter. Stress gir seg til kjenne ved at de gjemmer seg og slutter å rope og spise. Frosker bør ikke håndteres, fordi huden er følsom, og fordi giften i naturen sitter i huden. Hold dyrene i terrariet mens du gjør rent, eller flytt dem med en ren, fuktig plastbeholder. Hold nyinnkjøpte dyr i karantene i noen uker før de får komme sammen med andre.

Les mer: Karantene og hygiene

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnene har samme farge og nesten samme størrelse. Den sikreste måten å kjenne dem på er kallet: Bare hannene kaller. Et par velges derfor ut ved å holde en gruppe unger sammen til de er kjønnsmodne, og deretter sette de dyrene som kaller, sammen med et dyr som ikke gjør det.

Dyrene er utvokste og kjønnsmodne etter 18-24 måneder. Når et par har funnet sammen, holdes de sammen.

PARRING

Hannen roper fra en hevet plass, og en interessert hunn nærmer seg. Paret forfølger og sirkler rundt hverandre, sitter sammenkrøpet og berører hverandre mens hannen fører hunnen til et sted der hun kan legge eggene. Det er ingen amplexus: hannen setter fra seg sæd på underlaget, og hunnen legger eggene etterpå.

En variert og næringsrik kost, fuktig luft og stabil temperatur er den viktigste forutsetningen for at paret yngler. Regnanlegg og tåkeanlegg kan hjelpe til med å etterligne regntiden. Sett flere middels store traktbromelier og et par filmbokser i ulike høyder i terrariet, slik at paret har valg.

EGG OG RUMPETROLL

Hunnen legger 4-20 egg på et blad, i løvet eller i en skrått plassert filmboks; antallet per legging varierer. Hannen besøker eggene flere ganger om dagen og fukter dem med væske, slik at de ikke tørker ut. Hunnen kommer oftere jo nærmere klekkingen det er. Det er avgjørende at en av foreldrene er til stede når eggene klekkes, for rumpetrollene overlever bare hvis de bæres til vann.

Når rumpetrollene klekkes, kravler de opp på ryggen til hunnen, og hun bærer dem ett om gangen til små vannsamlinger, helst i bladhjørnene på bromelier, noen ganger flere meter oppe i trærne. Hun må huske hvor hver enkelt sitter.

Rumpetrollene er spesialister og lever utelukkende av de ubefruktede eggene som hunnen legger i vannet til dem. Annet fôr, for eksempel fiskefôr, kan de nesten ikke utnytte, så kunstig oppfostring er svært vanskelig. La derfor hunnen klare oppdrettet selv, og gi henne mange små, vannfylte steder: traktbromelier og filmbokser med vann. Fôregg krever at hunnen får en svært allsidig kost.

METAMORFOSE

Rumpetrollene klekkes etter omtrent 10-16 dager, alt etter temperaturen. Fra klekking til omdanning går det omtrent to og en halv til tre måneder, altså 75-90 dager. Hele veien lever rumpetrollene bare av eggene hunnen legger.

Når forbeina kommer frem, forlater den lille frosken vannet. Sørg for at vannstanden i yngleplassene er lav, og at det er lett adgang fra bromelien til fuktig land: løvlag, mose eller en rampe. La ungen forlate vannet av seg selv.

OPPDRETT AV UNGER

Nyomvandlede unger er svært små og må ha spretthaler som fast fôr de første fire til seks ukene, supplert med de minste bananfluene. Støv fôret daglig med et vitamin- og mineralpreparat de første fire ukene. Gi ungene et fuktig terrarium med mose, løv og små skjul, og fôr dem daglig.

Ungene vokser langsomt og når voksenstørrelse etter omtrent halvannet år. Hold dem adskilt fra de voksne dyrene, og flytt dem til et større terrarium når de klarer å spise større fôr. Hold ungene i grupper til de kan kjønnsbestemmes, og sett deretter et par sammen i et eget terrarium på minst 60 × 60 × 60 cm.

Helse og vanlige feil

Det finnes ingen sykdomsliste for arten, men disse problemene går igjen hos pilgiftfrosker:

- Overoppheting og stillestående luft. Froskene blir sløve og gjemmer seg. Hold dagtemperaturen under 26 °C, og sørg for ventilasjon.
- Mangelsykdommer som bløte knokler og skeive ben hvis fôret ikke pudres med vitaminer og mineraler. Allsidig føde til både voksne og unger er avgjørende.
- Ingen eller svake unger hvis hunnen bare får ensformig fôr. Hun produserer da ikke gode fôringsegg.

- Stress og parasitter hos viltfangede dyr, som er vanskeligere å holde i live. Kjøp bare oppdrettede dyr.
- Chytridsopp (*Batrachochytrium dendrobatidis*), en alvorlig amfibiesykdom som også er funnet hos arten i naturen. Hold nye dyr i karantene i noen uker.

Dyrene blir 10-15 år i fangenskap. Kontakt en veterinær med kunnskap om amfibier hvis en frosk slutter å spise, går ned i vekt eller får hevelser eller sår.

Les mer: Kjøp av dyr: oppdrett, viltfangst og transport

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.